MALTA

QORTI TA' L-APPELL

ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS

Seduta tal-31 ta' Ottubru, 2007

Appell Civili Numru. 115/2006/1

Carmel *sive* Charles Falzon u b' digriet tat-Tribunal tat-22 ta' Gunju, 2006 giet imsejha fil-kawza Maria mart Carmel Falzon

vs

Dr. Andrew Zammit u b' digriet tat-Tribunal tat-22 ta' Gunju, 2006 giet imsejha fil-kawza Audrey mart Dr Andrew Zammit

Il-Qorti,

Fl-20 ta' Frar, 2007 it-Tribunal ghal Talbiet Zghar ippronunzja s-segwenti sentenza *in parte* fl-ismijiet premessi:-

"It-Tribunal

Ra l-Avviz tat-talba li bih l-atturi talbu li l-konvenuti jigu kkundannati jhallsu s-somma ta` elf lira Maltin

(Lm1,000) jew ammont iehor verjuri fil-kompetenza ta` dan it-Tribunal, danni kkagunati minnu mill-konvenuti fil-bir ta` l-attur b'rizultat tax-xoghlijiet ta` skavar li l-istess konvenut ghamel fil-fond tieghu adjacenti mad-dar ta` l-attur numru 40 Triq George Zammit, Mgarr.

Ra r-Risposta tal-konvenut li biha wiegeb illi fl-ewwel lok it-talba ta` l-attur m'hijiex integra peress li jirrikjedi l-prezenza ta` mart l-attur u mart il-konvenut ghandhom ikunu parti fil-kawza. Illi fit-tieni, l-bir/kamra mertu tal-kawza ma nbnietx skond is-sengha u l-arti. Illi fit-tielet lok id-danni jirrizultaw mill-agir ta` l-attur stess inkluz diversi xoghlijiet ta` skavar vicin l-istess bir. Illi fir-raba` lok il-konvenut bla ebda mod m'huwa responsabbli ghad-danni li rrizultaw. Illi fil-hames lok, u bla pregudizzju ghall-premess, id-danni reklamati mill-attur huma esagerati. Illi fis-sitt lok u fi kwalsijasi kaz, il-bir ta` l-attur holqot diversi hsarat lill-konvenut u ghaldaqstant il-konvenut qieghed jaghmel id-debita Kontro-Talba ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri fil-fatt u fid-dritt.

Ra l-Kontro-Talba ntavolata mill-konvenut li biha talab li l-attur jigi kkundannat ihallas is-somma ta` elf u hames mitt lira Maltin (Lm1,500) jew somma ohra verjuri bhala danni rizultati mill-agir ta` l-attur rikonvenzjonat u li qed jigi kkawzat mill-fond proprjeta` tieghu mill-proprjeta` tal-konvenut rikonvenzjonat.

Ra r-Risposta ta` l-attur ghall-Kontro-Talba li biha wiegeb li l-ammont mitlub fil-Kontro-Talba m'huwiex dovut billi l-eccipjenti ma kkaguna l-ebda danni fil-fond tal-konvenut.

Ra l-verbal tal-partijiet li permezz tieghu qablu illi tigi msejha fil-kawza Maria mart Carmel Falzon (ID 299565M) u Audrey mart Dr Andrew Zammit (ID 3660M) rispettivament bhala ko-attrici u ko-

konvenuta u li in vista ta` hekk giet irtirata l-ewwel eccezzjoni.

Sema` x-xhieda tal-Perit Godwin Abela, Perit Edgar Caruana Montalto, Perit Valerio Schembri, Charles Falzon, Dr Andrew Zammit, Adam Bugeja, Anthony Farrugia, Perit Frank Muscat, Carmel Galea, Dr Joseph Saliba, Patrick Spiteri Staines u Audrey Zammit.

Ikkunsidra

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet huma girien. Fil-post tieghu l-attur ghandu *reservoir* li m'huwiex gewwa fil-blat skavat izda qieghed mibni fuq il-blat u skond ix-xhieda ta` l-attur, din il-giebja hija mibnija fuq pett tal-konkos liema konkos mbaghad baqa` tiela` biex saru erba` hitan u mbaghad mal-konkos hemm anki hitan. Din il-giebja ilha s-snin mibnija. L-attur qieghed isostni waqt li l-konvenut qed jaghmel xoghol ta` zvilupp fil-post tieghu adjacenti, senjatament minhabba rizultat ta` skavar liema skavar sar entro d-distanza ta` zewg piedi u nofs mill-hajt divizorju, din il-giebja xxaqqghet u hareg l-ilma. Il-pretenzjoni ta` l-attur tirrigwarda dikjarazzjoni ta` responsabbilta` ghall-hsarat minnu sofferti fil-giebja u l-ispiza necessarja sabiex il-giebja tigi msewwija u da parti tieghu l-konvenut qieghed isostni illi minhabba l-giebja ta` l-attur li skond hu kienet taghmel l-ilma, huwa kellu jaghmel ix-xoghlijiet estensivi fil-proprjeta` tieghu liema xoghlijiet ma kienux necessarji kieku ma kienetx ghal dik il-giebja. Hu jsostni illi l-infieq zejjed li nefaq jammonta ghal elf u hames mitt lira Maltin (Lm1,500).

Illi t-Tribunal kellu l-opportunita` li jisma` x-xhieda kollha u huwa tal-fehma li jirrizulta ppruvat illi l-giebja in kwisjtoni ma kienx fiha hsara qabel ma beda x-xoghol ta` l-iskavar da parti ta` l-attur. It-Tribunal m'huwiex konvint mill-affermazzjoni ta`

Adam Bugeja li din il-giebja kienet taghmel l-ilma. Il-provi jindikaw anzi li l-giebja kienet tajba u dan partikolarment billi jidher car illi meta l-attur bniha, qaghad attent hafna li jibniha soda biex zgur ma taghmillux l-ilma. M'hemmx provi konvincenti li juru illi qabel ma sehh l-incident mertu tal-kawza, li din il-giebja kienet taghmel l-ilma.

Jirrizulta wkoll pruvat illi l-konvenut kien qed jaghmel xoghol ta` skavar liema x-xoghol ta` skavar sar entro d-distanza ta` zewg piedi u nofs mill-hajt divizorju.

Mic-cirkostanzi kif deskritti t-Tribunal m'ghandux dubju illi l-giebja in kwistjoni xxaqqet proprju minhabba l-iskavar li sar da parti ta` l-attur. Sahansitra jirrizulta illi darba minnhom l-attur gie avzat li kien hemm ilment da parti tal-konvenut li kien diehel l-ilma minn ghandu w intalab biex jaghlaq l-ilma izda fil-fatt ma kienx hemm ilma x'jista` jaghlaq ghaliex l-ilma kien gej minhabba li kien ixxaqqet il-giebja. Qabel dakinhar ma kien hemm l-ebda lmenti dwar ilma. Jirrizulta illi fil-fatt li llum il-gurnata fil-giebja hemm *hairline cracks*.

Qabel ma bdew il-proceduri odjerni, l-Periti tal-partijiet ippruvaw iwassluhom fi ftehim u f'hin minnhom kien hemm anki proposta da parti tal-konvenut fejn indika li kien lest li jhallas is-somma ta` tlett mija u hamsin lira Maltin (Lm350) ghas-saldu tal-hsarat sofferti mill-attur izda din il-proposta ma gietx accettata.

It-Tribunal ezamina l-iskambju ta` e-mails bejn il-partijiet u huwa tal-fehma illi dan l-iskambju sar u dan il-fattur wahdu m'huwiex bizzejjed biex jikkonvinci lil dan it-Tribunal li b'daqshekk il-konvenut kien qieghed jammetti r-responsabbilta`. Xorta wahda pero` t-Tribunal huwa tal-fehma illi l-konvenut huwa responsabbli ghall-hsarat sofferti u dan billi jirrizulta sodisfacentement ippruvat fuq bazi ta` probabbilta` illi l-hsarat sofferti fil-giebja u

senjatament il-*hairline cracks* li hemm fil-giebja rrizultaw minhabba x-xoghol ta` skavar li ghamel il-konvenut u konsegwentement il-konvenut ghandu jaghmel tajjeb ghalihom.

Ghar-rigward tal-*quantum* pero` t-Tribunal jidhirlu li hemm kunflitt serju bejn il-partijiet u l-Periti mhux qeghdin jaqblu bejniethom dwar kemm ghandha tkun l-istima sabiex taghmel tajjeb ghall-hsarat jew liema metodu ghandu jkun wiehed sufficjenti skond l-arti u s-sengha u ghalhekk hemm il-bzonn sabiex jinhatar Espert Tekniku sabiex ikun ta` gwida ghal dan it-Tribunal in materja.

Ghar-rigward tal-Kontro-Talba mressqa mill-konvenut, it-Tribunal jidhirlu illi din il-Kontro-Talba m'hijiex gustifikata u dan billi jidher car illi x-xoghlijiet li ghamel il-konvenut sabiex isahhah ossija jissigilla l-proprjeta` tieghu mill-proprjeta` ta` l-attur gew necessitati minhabba d-danni li l-istess konvenut kien ghamel fil-proprjeta` ta` l-attur u konsegwentement dawn ix-xoghlijiet gew necessitati proprju minhabba dak li ghamel ossija dak li ghamel hazin il-konvenut meta kien qed jizviluppa l-proprjeta` tieghu u f'dan ir-rigward il-Kontro-Talba ghandha tigi michuda.

Ghal dawn il-motivi dan it-Tribunal jaqta` u jiddeciedi billi jichad il-Kontro-talba tal-konvenut bl-ispejjez kontra tieghu, jiddikjara lill-konvenut responsabbli ghad-danni sofferti mill-attur u jinnomina lill-Perit Mannie Galea sabiex wara li jezamina l-atti tal-kawza u jaghmel access fuq il-giebja in kwistjoni, jirrelata dwar il-metodu u l-ispiza sabiex il-hsara fil-giebja ta` l-attur tigi rrimedjata skond l-arti u s-sengha u dan provvizorjament a spejjez tal-konvenut. L-ispejjez fir-rigward tat-talba attrici qeghdin jigu riservati ghal stadju ulterjuri.”

Minn din is-sentenza appellaw il-konvenuti li talbu r-revoka taghha b’ aggravji li, flimkien konsiderati, jattakkaw il-valutazzjoni mit-Tribunal tal-provi, kemm in relazzjoni ghat-talba ta’ l-atturi, kif ukoll fir-rigward tal-mertu tal-kontro-talba proposta minnhom;

In linea preliminari, l-atturi jwiegbu ghal dan l-appell bil-proposizzjoni illi l-istess ghandu jitqies null in kwantu ma giex imhares id-dispost ta’ l-Artikolu 231 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili. Fit-tieni lok jissottomettu illi ma jezistux ragunijiet gravi ghal fejn ghandha din il-Qorti tissindika il-valutazzjoni probatorja maghmula mit-Tribunal, anke ghaliex is-sentenza hi sew sostenuta minn principji tad-dritt;

Huwa bla dubju ferm logiku illi jekk il-pregudizzjali sollevata tinsab fondata din il-Qorti ma jkollhiex ghalfejn, imbaghad, tghaddi biex tinvesti l-aggravji fil-mertu;

Hu testwalment provvdut mill-Artikolu 231 (1) tal-Kapitolu 12 illi “jekk diversi kwistjonijiet f’ kawza jinqatghu b’ sentenzi separati, jista’ jsir appell minn kull wahda minn dawk is-sentenzi wara s-sentenza finali u fiz-zmien li jibda jghodd mill-jum meta tinghata l-ahhar sentenza; u f’ dak l-appell ghandhom jissemmew espressament is-sentenza jew sentenzi li minnha isir appell”. Huwa xieraq li ghal mument il-Qorti tissofferma fuq din id-disposizzjoni biex telucida certi aspetti rilevanti taghha;

In primis, hu evidenti illi fl-ordinament guridiku processwali taghna taht il-Kapitolu 12, huma konfigurabbli sentenzi li, ankorke jirrisolvu kwestjonijiet fil-konfront tal-partijiet in kawza, ma jistghux jitqiesu definittivi, imma, biss, parzjali. Fit-tieni lok jemergi mill-precitat provvediment illi l-iskop tal-legislatur, li introducih bl-Att XXIV ta’ l-1995, kien dak li jikkreja l-istitut ta’ l-impunjattiva differita tas-sentenzi parzjali u b’ hekk jevita appelli immedjati minnhom. Fi ftit kliem, il-provvediment jahseb b’ rizerva ghall-impunjattiva

tas-sentenza parzjali ghal data differita u unitament ma' dak ta' l-appell mis-sentenza li tiddefinixxi l-gudizzju;

Premess dan il-hsieb interpretativ mill-Qorti tal-provvediment tal-ligi in diskussjoni, kjarament, fil-hsieb tal-Qorti, is-sentenza li minnha gie interpost dan l-appell ma tistax titqies definittiva. Dan mhux biss ghaliex hekk jinsab dettat fil-verbal tal-20 ta' Frar 2007 quddiem it-Tribunal imma ghaliex minn ezami ta' l-istess sentenza, u ankorke t-Tribunal iddecieda kwestjonijiet anke potenzjalment rizolutivi ta' certi aspetti tal-mertu tal-kontroversja, anke jekk si trattava minn talba rikonvenzjonali, il-gudizzju ma kienx wiehed finali, tant li t-Tribunal ordna l-prosekuzzjoni ta' l-istess gudizzju ghal data ohra biex, fil-frattemp, ikollu l-parir tal-konsulent tekniku minnu nominat ghal skop tad-determinazzjoni tal-hsara tal-giebja u ta' l-ispiza rimedjali korrelatata. Fil-prattika, is-sentenza hekk moghtija, u wahda dikjaratament parzjali, assolviet dik il-funzjoni konnaturali tal-process konducenti ghal finalita` tal-vertenza shiha;

Maghdud dan, kien jokkorri ghall-appell mis-sentenza illi l-konvenuti appellanti jsegwu d-dettam tal-proviso ghall-Artikolu 231 (1) imsemmi. Jigifieri, li jottjenu mit-Tribunal l-awtorizzazzjoni preventiva tieghu, jew bil-fomm meta nghatat is-sentenza, jew bil-forma sagramentali tar-rikors, u bl-osservanza tat-terminu utli preskritt ta' sitt ijiem mis-sentenza. Ma jirrizulta minn ebda verbal, att jew digriet illi tali kunsens intalab jew gie ottenut. Minghajr kunsens bhal dan l-impunjattiva immedjata tas-sentenza mill-konvenuti ma kienetx ammissibbli, u jkollu ghaldaqstant jigi ripetut illi "l-proceduri huma necessarjament nulli u irritwali ghaliex imorru direttament kontra d-divjet espress tal-ligi" ("**Carmelo Attard *et nomine* -vs- Domenic Micallef *et nomine***", Appell, 28 ta' Jannar, 2000);

Raggunta din il-konkluzjoni ma hemmx raguni biex il-Qorti tinoltra ruhha fil-mertu ta' l-aggravji sottoposti. Tali ezami jista', pero`, dejjem isir fil-futur wara s-sentenza definittiva,

jekk isir appell minnha, billi mhix prekluziva l-possibilita` ta’ l-impunjattiva tas-sentenza *de qua* flimkien ma’ dak ta’ l-appell mis-sentenza li tiddefinixxi l-gudizzju.

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti qed tilqa’ l-pregudizzjali tan-nullita` ta’ l-appell interpost mis-sentenza parzjali u konsegwentement ma tiehux konjizzjoni ulterjuri tieghu, bl-ispejjez ta’ din il-procedura jitbatew mill-konvenuti appellanti. Tirrinvija l-atti lura lit-Tribunal ghal Talbiet Zghar ghal kontinwazzjoni fil-mertu.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------